

Fjällvandrare under Tuolpagorni i Kebnekaisemassivet.

Under 1900-talet blev vildmarken en resurs på ett nytt sätt, en immateriell sådan, alltså inte för renbete eller mineralbrytning utan för känslan och upplevelsen av orörd natur. Till att börja med var det fråga om smala samhällseliters uttalade behov. De första nationalparkerna tillkom 1909, för hundra år sedan. De skulle vara skyddade, nästan orörbara. Med nationalparkerna infann sig dock insikten att det ekonomiska intresset, draperat i framstegstanken, var en kraft som kunde betvinga det nyskapade skyddet av orörd natur. Vattenkraftsutbyggnaden för elproduktion har gång på gång visat att skyddsintresset får vika för det ekonomiska intresset. Efter 1960 har vildmarks- och fjällresandet utvecklats till en kommersialiserad massturism. En sida av ”Framtidslandet” blev att kunna erbjuda, som slogan löd, ”Europas sista vildmark”. Ekologiska ideal och krav har visat sig vara inte helt lätta att förena med massturism. Turismen framhålls numer som en framtidsbransch för Norrbotten och den har också döpts om till ”besöksnäringen”.

Det senaste halvsekle har framstegstanken i hög grad kommit till uttryck genom utbyggnad av högskoleväsendet. Norrbotten fick i Luleå sin första högskola 1971, senare uppgraderad till universitet.

Vetenskapligt grundad kunskapsutveckling, forskning, avancerad tillämpning, utbildning; allt detta ska ses som en förutsättning för högklassig produktutveckling och kompetent arbetskraft, och därmed för överlevnad i en hårdnande global konkurrens. Och då är humankapitalet samhällets främsta tillgång. K-samhället var 1980-talets slagord, det innefattade *Kunskap, Konst, Kreativitet och Kommunikation*, sammanfattat 4-K. Därefter blev det 3-T som blev mest uppmärksammat. De bärande begreppen var *Teknologi, Talang och Tolerans*.

Båda dessa modeller tillhör i stort samma skolbildning. Verbalt har de satt tydliga spår i många utvecklingsprogram och i viss mån i stadsplaneringsideal, i sinnevärlden i stort är deras avtryck inte alltid lika pregnanta. De har tillhandahållit eftersträvnäsvärda mål för städer, särskilt för de som velat växa och expandera. Platsens attraktionskraft har stått i centrum. Den samlade termen för denna process är gentrifiering. Social statushöjning genom spektakulära byggen, till exempel höga hus med vidunderlig utsikt (som på området Kronan i Luleå), eller påkostad upprustning av äldre områden med bibehållen patina (både järnspis och varmluftsugn), ska ge känslan av exklusivitet. Markörerna är viktiga för att understryka känslan av modernitet och framgång, exemplifierat av diskussionen sommaren 2010 om hur Södra hamnplan i Luleå ska nyttjas i framtiden.

Ytterligare ett område där K-samhällets ideal omhuldots är regionplaneringen. Musikhögskolans utbyggnad i Piteå, Kulturhusets tillkomst i Luleå samt planerna på ett länskonstmuseum i Kiruna passar också väl in i mönstret. Den säkraste vägen mot framtiden representeras dock enligt detta synsätt av Luleå Tekniska Universitet (LTU).

L i genomlyst isblock. Arktiskt inspirerad logotyp för Luleå tekniska universitet.